

Utolsó alkalom!

SZERENCSE SORSJEGY már csak néhány helyen

Má megveszi

— szilveszterre meg is nyerheti:

- 2 db KÉT ÉS FÉL SZOBÁS
BÚTOROZOTT ÖRÖKLAKÁS
- 2 db ERKÉLYES BALATONI NYARALÓ
GÉPKOCSIVAL
- 2 db SZEMÉLYGÉPKOCSI
KÉTSZEMÉLYES KÜLFÖLDI ÚT
VÁSÁRLÁSI UTALVÁNYOK
a nyeremények között

Húzás: december 29-én

MÉG MA VEGYEN SZERENCSE SORSJEGYET!

KI MIT TUD

A SZEGEDI IRODALOMRÓL ÉS MŰVÉSZETRŐL?

című rejtvényfeladványunk e számunkból kimarad.

***

Kérjük kedves olvasóinkat, közöljék velünk rejtvényfeladattal kapcsolatos észrevételeiket, javaslataikat akár postai levelezőlapon, akár borítékban.

***

Az előző feladvány megfejtését beküldők névsorát következő számunkban fogjuk közölni.

Folyóiratunk minden hó 2-án jelenik meg

Karácsonyi könyvajándékát

könnyen megoldja, ha

**FOLYÓ-
SZÁMLÁRA**

vásárol!

Bőséges választék az

**Állami Könyvterjesztő
Vállalat**

szegedi boltjaiban:

„MÓRA” könyvesbolt, Kárász utca 5.

„TÖMÖRKÉNY” könyvesbolt,
Lenin körút 34.

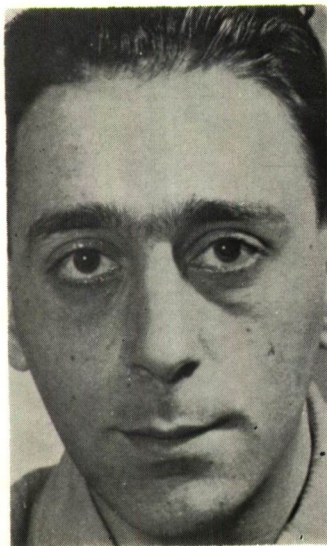
Idegen nyelvű-, orvosi és zeneműbolt,
Kárász utca 16.—Dugonics tér sarok.

Nyitva: reggel 8 órától délután 18 óráig

**BÁRDOS
PÁL**

Művei:

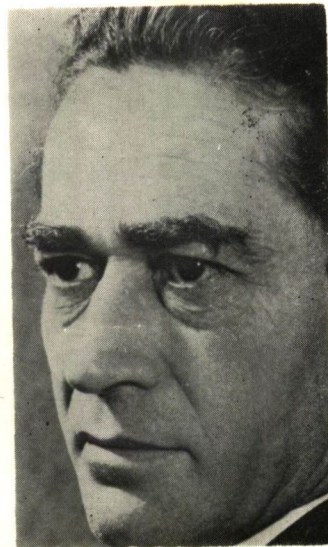
Nyolc lány meg
a sárkány
Zúrzavar
Estétől reggelig
Különös ismerte-
tőjele: a félelem

**MOCSÁR
GÁBOR**

Művei:

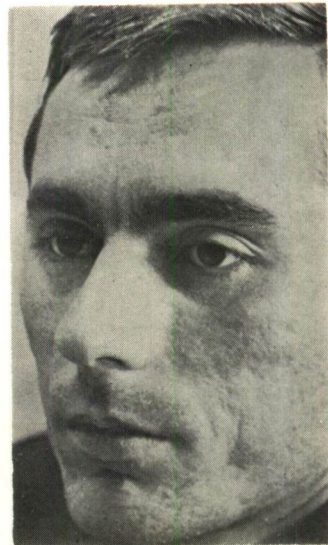
Forró napok
Egy párttitkár
feljegyzései
Ördögdomb
Nytott tenyér
Tanyavilág —
bomló világ
Pirostövű nád
Nálunk vidéken
Fecskék és
miatyánk
Pávatoll
Fekete csónak

**PAPP
LAJOS**

Művei:

Kikiáltó
Friss szélben
Áramlások
Sugárút 55.

KIS SZEGEDI MUNKÁSMOZGALOM- TÖRTÉNET

IV.

Az Osztrák—Magyar Monarchiában 1905-ben kibontakozott kormányzati válság a Habsburg-uralom alatt élő proletariátus gazdasági és politikai küzdelmének nagyarányú fellendülése, a magyarországi mezőgazdasági munkásság korábnál erőteljesebb és kiterjedtebb küzdelme, az elnyomott nemzetiségek körében megerősödött nemzeti törekvések következtében a politikai rendszer válságává szélesedett. Az 1905—1906. évi politikai válság eseményeiből a szegedi munkások is kivették részüket; a szakmai szervezetek és a szociáldemokrata pártszervezet is a megelőző évek szervezeti eredményeire támaszkodva, a munkások osztályszervezeit erősítve, az 1918 előtti időszak legnagyobb szabású, legeredményesebb harcait vívta. Mostani írásunk a szakmai szervezetek 1905—1906. évi fejlődését és harcait ismerteti.

Az országos szakszervezetek ezekben az években erőteljes, áldozatos munkát végeztek szervezeteik erősítése, taglétszámuk gyarapítása, helyi csoportjaik kiépítése érdekében. Ennek során Szegeden is létrejött néhány új szakszervezeti csoport, a meglévők pedig tovább erősödtek. 1905 áprilisában megalakult az ácsmunkások országos szakegyületének, júliusban a textilmunkások szakszervezetének, 1906 februárjában a bőrmunkások országos szövetségének, októberben pedig a malommunkások országos szakegyületének helyi csoportja. Ezzel párhuzamosan a régebben alakult csoportok taglétszáma jelentősen gyarapodott (pl. a vas- és fémmunkás csoportban a tagok száma az 1904 végi 110-ről 1906 végére 422-re nőtt stb.). A szegedi munkások szakmai csoportjainak száma ugyanezen időszak alatt 9-ről 14-re, taglétszámuk pedig kb. 1000-ról 4158-ra gyarapodott. 1906 végén tehát a város ipari munkásságának mintegy 40 %-a szociáldemokrata szakszervezethez tartozott. Mindez a mozgalom félféle ivelő tendenciájának egyik bizonyítéka.

A szervezeti fejlődés kölcsönhatásban állt a harcok fellángolásával. A szervezetek növekedése megkönnyítette a nagyobb szabású mozgalmak kialakulását, a gazdasági és politikai harcok kibontakozása pedig újabb és újabb munkástömegeket vonzott a szervezetekbe. Különösen erőteljes harcokat vívott és szép fejlődést ért el ekkoriban a MEMOSZ csoport, a vas- és fémmunkás, a famunkás és a cipész-munkás csoport. Az építőmunkások pl. 1905-ben összesen 4 sztrájkot és 3 bojkottot indítottak. Az 1905. márciusi mozgalom során kivívták a 38 filléres órabér minimumot, az akkordmunka eltörlését és a 10 órás munkanapot, vagyis a MEMOSZ első kiadottközgyűlésén megjelölt vidéki építőmunkás követeléseket. Mindezt kollektív szerződés rögzítette. A munkáltatók azonban rövidesen felrúgták a szerződést és a munkások védelmi sztrájkra kényszerültek. Ez is munkásgyőzelmet hozott. A csoport el tudta fogadtatni azt a politikai követelést is, hogy a mesterek csak szervezett munkást alkalmazhatnak. Eredményes harci módszerként használta a MEMOSZ és a vas-munkás csoport az önálló, nem sztrájk támogatásával kapcsolatban hirdetett gazdasági bojkottot is, amit szocialista nevelő munkával kapcsolt össze.

1906-ban a cipész-munkások helyi szervezete csatlakozott az országos szakszervezethez és így megerősödve, 1906 őszén — a cipész és csizmadia munkások országos sztrájkmozgalmának részeként — 43 %-os béremelést, 10 órás napi munkaidőt, a szakszervezeti munkaközvetítést, csak szervezett munkások alkalmazását rögzítő, tehát gazdasági és politikai eredményeket tartalmazó kollektív szerződést vívott ki.

A szakmai szervezetek által vezetett sok mozgalom felsorolása helyett megemlítjük azt az összefoglaló adatot, hogy a gazdasági és többnyire politikai követeléseket is tartalmazó sztrájkok, valamint a bojkottok száma Szegeden az 1904. évi 8-ról 1905-ben 21-re, 1906-ban 42-re emelkedett. 1905-ben 50 %-uk, 1906-ban 54 %-uk végződött a munkások teljes vagy részleges győzelmével. A szegedi mozgalmak nagyobb sikereit gáolta az, hogy itt igen erős munkáltató szervezetek működtek, amelyek a kizárás, az egyéb módon történő megfélemlítés, az eszmei hadjárat igen durva módszereit alkalmazták. A munkások szervezetei pedig meg nem voltak elég erősek és edzetek ahhoz, hogy a mozgalmak nagyobb százalékában legyőzhessék a siker akadályait. Ezzel függött össze, hogy kevés volt az általános sztrájk és a nagyüzemi sztrájk. (Bár az utóbbiak száma az 1905. évi 1-ről 1906-ban 7-re emelkedett.)

A szegedi szakszervezeti csoportok is igyekeztek tagjaikat — az 1904-ben tartott, III. országos szakszervezeti kongresszus határozatának megfelelően — öntudatos szociáldemokratákká nevelni. A sztrájkmozgalmak gyarapodása következtében ezekben az években a munkások korábnál szélesebb tömegei ismerték meg az osztályként való fellépés szükségességét. A szakmai szervezetek a politikai kérdésekben — a Szociáldemokrata Párt reformista álláspontjának megfelelően — csupán békés reformok elérését tűzték ki a munkások elé és támogatták a Szociáldemokrata Párt erre irányuló akcióit. A munkások párt-politikai kérdésekkel, a marxizmus elméletének egyes kérdéseivel való megismertetését, társadalom- és természettudományi ismeretekbe való bevezetését és elemi ismeretekkel felruházását, rendszeres előadásokkal, könyvtárak szervezésével igyekeztek előmozdítani.

A szervezett munkások számának növelésében, a gazdasági harcok kibontakozásában és azok eredményességében nagy szerepük volt a szabadszervezeteknek és az azokat irányító szervezőbizottságoknak is. A szegedi csoportokban is a sztrájkalapot gyűjtő, hatósági jóváhagyás nélküli működő szabadszervezet irányította a gazdasági és politikai követelésekért folyó harcokat. A munkásokkal a bizalmi férfiak útján tartotta az összeköttetést. A szabadszervezetek és bizalmiak működése is hozzájárult ahhoz, hogy ezekben az években a legtöbb, szakmai szervezet által vezetett mozgalomban már politikai követelés is szerepelt. A közigazgatással és a rendőrséggel való összecsapások is — amelyek a gyülekezési jog és a sztrájkszabadság biztosítása érdekében történtek — azt mutatták, hogy a mozgalmakban a politikai kérdések a korábnál lényegesen nagyobb helyet kaptak. Ez már a szakszervezeti mozgalom tartalmi fejlődésének bizonyítéka. A szervezetek a sztrájkok útján — ha nem is vallottak forradalmi nézeteket — tulajdonképp segítettek előkészíteni a munkásokat a tőke elleni döntő ütközetre. A sztrájkharcoknak a helyzet javítását szolgáló eredményeken túl ez volt a döntő jelentősége.